

CONCLUSIÓ: PER A UNA ALTRA HUMANITAT... UNA ALTRA COMUNICACIÓ

JOSÉ MARÍA VIGIL

Panamà

Mentre transcorren les hores històriques, el camí cap a l'alliberament es transforma, s'endinsa per nous territoris, abandona trajectes coneguts, deixa impracticables les sortides tradicionals... L'alliberament sap representar bé el seu camí en cada hora històrica. És a nosaltres que ens costa descobrir els nous camins de l'alliberament, propensos com som a preferir els vells i acostumats camins en comptes d'ajustar-nos a seguir-li el pas en la dansa històrica de l'alliberament.

Per anar al mateix lloc, hem de recórrer un camí diferent, cada hora de la sempre nova història de l'alliberament.

VEURE

Els grans problemes del món, els problemes clàssics, no s'han acabat. Romanen allà. Molts d'ells, agreujats. Però, gairebé tots, transformats. Reestructurats. Mundialitzats ara. I encara banyats per una aura d'hegemonia i d'inevitabilitat...

Abans de res s'ha de reconèixer que la bonança de les dades macroeconòmiques del món repercuteix una miqueta sobre la població pobre, de forma que l'any passat, per exemple, a l'Amèrica Llatina hi va haver un creixement econòmic notable, més gran de l'esperat. Però al mateix temps s'ha de reconèixer que continua la desigualtat al món, continuen les masses ingents en la pobresa, i tota l'exclusió que ens va dur el neoliberalisme triomfant.

Culturalment seguim el rotlle de la "nordamericanització" del món, de l'influx cultural desmesurat dels EUA –fins i tot sobre Europa–, en tot allò que es refereix a informació, comunicació, entreteniment...

Ecològicament, continua la destrucció: desforestació, desertificació, destrucció d'immenses superfícies per les grans mines, contaminació de terres i aigües, forat a la capa d'ozó, escalfament planetari, desglaç, alteració del clima, extinció d'espècies... És la mateixa vida la que està en perill en el planeta, i l'ésser humà com a espècie, però no hi manera d'aturar aquest suïcidi col·lectiu: el sistema econòmic continua tenint prioritat davant la Vida, el Planeta, la Justícia, fins i tot la Humanitat com a espècie.

Doncs bé, si en molts aspectes estem pitjor que fa unes dècades, en canvi no s'observa en la gent –parlant globalment– prou resistència. Les grans masses –bona part del jovent– estan desmobilitzades, mancades d'informació adient (*"ojos que no ven, corazón que no siente"*), sense il·lusió, sense utopies, sense indignació ètica, lligades a l'egoisme i la comoditat, sotmeses en una cultura despolititzada...

A què es deu tot això? La gran causa és la "manca de consciència" en el sentit integral.

JUTJAR

El sistema encara domina i, en bona part, domina bé, còmodament, amb "hegemonia".

- La majoria dels seus dominats, la massa humana principal, el reconeixen pacíficament com a triomfant, sense alternativa, com l'únic món possible de fet, i, per això, no gosen contradir-lo i s'acomoden pacíficament a la seva hegemonia cultural, feta de despolitització de la societat, d'individualisme i de menyspreu per als ideals alliberadors.
- Un bon bloc de "militants clàssics" encara estan en la ressaca del "fracàs" (real o suposat) del socialisme, en el cansament de la lluita passada (depressió psicològica), i són víctimes del supòsit introjectat (no hi ha solució, no hi ha alternativa...)

Com es pot veure, en ambdós casos el problema és principalment ideològic: les persones estan dominades en la seva consciència, són víctimes d'una ideologia que les manté tancades en el seu petit món, i que no els permet veure la injustícia del món i reaccionar, rebel·lar-se, lluitar per construir una alternativa.

Els problemes tenen solució. No és que no els puguem resoldre. El que manca és voluntat política, convencicció. Dit d'altra manera: el problema més greu –si és que es pot comparar la gravetat dels problemes– és un problema de consciència.

- No estem condemnats a la pobresa majoritària: és relativament petita la quantitat de recursos que són necessaris per eradicar la pobresa. Però no hi ha voluntat política per fer-ho, davant dels interessos de les multinacionals i les grans potències.

- No estem condemnats a continuar vivint en una societat estructuralment injusta a nivell mundial: quan la societat com un tot prengui consciència de la necessitat d'instaurar una convivència justa i fraterna, la Justícia no tindrà aturador. Però avui per avui aquesta consciència creix molt lentament...

- El desastre ecològic cap al que ens anem acostant inexorablement no s'atura per "manca de voluntat política", per manca de convicció. Perquè l'opinió pública encara no és conscient de la imminència del desastre, i encara no ha descobert que l'afany d'obtenir un lucre immediat està destruint el nostre futur com a Humanitat. El dia que la Humanitat en prengui consciència, s'aturaran les actuals pràctiques ecocides.

És a dir. Són importants, són necessàries, i són imprescindibles totes les solucions tècniques, econòmiques, polítiques... per instaurar una nova societat. Però sobretot és necessària una tasca de conscienciació de la societat. La solució del món, principalment, ja no és ni armada, ni política, ni econòmica, ni tecnològica... sinó de consciència, de mentalitat, de conscienciació, de convicció... La tasca més important és la feina de conscienciació que encara està per fer i per madurar a la ment de la Humanitat. El dia que estigui convençuda de la perversitat de la situació actual i de la possibilitat i de la necessitat d'un nou ordre, aquest dia el nou ordre no tindrà aturador. El món només canviarà de trajecte per convicció. (Ecològicament pot ser que també canviï davant de la imminència del desastre, però probablement aleshores serà massa tard).

Doncs bé, aquesta tasca de conscienciació de la Humanitat es juga en el camp dels mitjans de comunicació. Ells són els que alimenten l'esperit humà, la utopia social transformadora... Ells són els que fan prendre consciència de la injustícia, els que informen de nous valors, els que creen opinió, voluntat, decisió social. La Nova Utopia es construeix avui, en bona part, com mai abans, en els mitjans de comunicació d'aquesta societat globalitzada, convertida en una única xarxa mundial de comunicacions.

La comunicació és un nou camp de batalla de l'alliberament humà. Aquest és el repte, i aquesta és la crida d'aquesta Agenda.

ACTUAR

A cada hora històrica, una militància alliberadora adequada. Si en altres temps el compromís per l'alliberament va consistir sobretot en construir alternatives econòmiques, polítiques i socials, i es va menystenir tot el que no estigués directament lligat a l'economia, avui, sense menysprear res d'allò, hauríem

de dirigir la nostra atenció al major fenomen que controla el pensament de la Humanitat i la manté captiva del sistema: la comunicació social. És un camp nou en el qual hem d'entrar per destruir el bloqueig de consciència de la Humanitat actual.

Ho dèiem en la conclusió de l'Agenda de l'any passat: "La batalla no és mitjançant les armes, ni per l'enfrontament. Ni és un afer només productiu o econòmic. Ni és per la presa del poder, sí per la presa de la consciència: pel poder de la veritat, de la convicció, de la persuasió, per la força de la raó, contra la raó de la força", que és la que actualment ens colla com a societat mundial. Tot això, per mitjà de la comunicació, la militància en el camp de les idees, de la reflexió, de la informació, la conscienciació, la formació de la consciència crítica...

Això no és una tasca només dels periodistes, dels intel·lectuals, dels pensadors o dels comunicadors professionals... És un compromís per a tots nosaltres. Tots hem de ser "comunicadors", militants de la comunicació, en el nostre dia a dia, amb la nostra família en primer lloc, amb els nostres contactes, al barri, a la feina, a l'associació, al grup, a la comunitat, per Internet... Una comunicació nova, més intensa, més intel·ligent, més professional, més militant, més conscienciadora, més insistent...

Hi podem afegir algunes idees o suggeriments per a la nostra acció personal concreta:

- informar-se, informar-se bé, buscar anàlisis noves, serioses, documentades, de les millors firmes, situades sempre en la perspectiva dels pobres... (l'altra perspectiva ja ens la donen els mitjans del sistema);

- donar suport a aquests serveis d'informació que ja hi ha a la Xarxa mundial: visitar-los, manifestar-los-hi solidaritat, ajudar-los materialment, recomanar-los a altra gent...

- dir-hi la nostra, pronunciar-nos davant la història, comunicar, entrar en allò més pròpiament humà: el pensament simbòlic,

- tenir fe en la comunicació, creure que les idees continuen movent el món, i que les bones idees el poden moure cap al bé i la justícia. Donar suport als que realitzen una pràctica teòrica, als que lluiten per la utopia intentant influir amb idees mobilitzadores...

- desenvolupar nosaltres mateixos, en la mesura que puguem, aquesta "militància ideològica", la "praxi teòrica" al nostre abast. Si "ni un got d'aigua donat amb amor quedarà sense recompensa", tampoc "una idea mobilitzadora, passada als altres amb amor, quedarà improductiva".